

niach, w których natrafiają na wątki dotyczące dziejów wojen, a tymi warto podzielić się ze specjalistami. W omawianym spotkaniu udział wzięło blisko sześćdziesięciu referentów z 24 instytucji naukowych. Wśród nich znaleźli się zarówno uznani i utytułowani już badacze, jak i ci, którzy poważne badania historyczne dopiero zaczynają – doktoranci. Większość wygłoszonych referatów oparta była w większym lub mniejszym stopniu na niewykorzystanych wcześniej źródłach bądź też była nowym spojrzeniem na z pozoru znane już kwestie. Wystąpieniom towarzyszyła – jak zwykle podczas tego rodzaju spotkań – dyskusja, niekiedy bardzo gorąca, która wzbogacała przekaz niesiony przez referaty. Kończąc, należy odnotować informację, iż organizatorzy zapowiedzieli wydawnictwo pokonferencyjne, którego zawartość powinna zainteresować nie tylko historyków wojskowości.

Tadeusz Grabarczyk

Gala wręczenia Nagród im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego, Poznań, 8 czerwca 2018 r.

Z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów 8 czerwca 2018 r. zostały po raz pierwszy wręczone Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego. Ustanowiona 6 listopada 2017 r. Nagroda, której organizatorem jest Wojewoda Wielkopolski we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, Archiwum Państwowym w Poznaniu i Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu, jest pierwszym tego typu wyróżnieniem w Polsce.

Patronem jest zasłużony archiwista i historyk, długoletni pracownik Archiwum Państwowego w Poznaniu prof. dr hab. Stanisław Nawrocki (1925–2000).

Celem Nagrody jest uhonorowanie archiwistów za wybitne osiągnięcia w pracy na terenie województwa wielkopolskiego – za całokształt zasług na polu zawodowym, za dorobek naukowy w dziedzinie archiwistyki i archiwoznawstwa oraz za dokonania organizacyjne torujące drogę rozwojowi archiwów.

Kilkuletnie zabiegi (2015–2017) Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu, Archiwum Państwowego w Poznaniu oraz Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu o ustanowienie nagrody dla archiwistów wielkopolskich znalazły swój finał pod koniec 2017 r., kiedy 6 listopada Wojewoda Wielkopolski Zbigniew Hoffmann ustanowił Nagrodę i powołał Kapitułę. Tego samego dnia odbyło się pierwsze spotkanie Kapituły w siedzibie Oddziału

IPN w Poznaniu; wręczono wówczas akty powołania, dokonano wyboru przewodniczącego Kapituły na I edycję, przyjęto plan pracy.

W skład Kapituły Nagrody wchodzi z urzędu:

- a) dyrektor Gabinetu Wojewody Wielkopolskiego,
- b) dyrektorzy Archiwów Państwowych w Poznaniu, Kaliszu i Lesznie,
- c) dyrektorzy Archiwów Archidiecezjalnych w Poznaniu i w Gnieźnie oraz Archiwum Diecezjalnego w Kaliszu,
- d) kierownik Zakładu Archiwistyki Instytutu Historii UAM,
- e) dyrektor poznańskiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej,
- f) kierownik PAN Archiwum w Warszawie oddział w Poznaniu.

Ponadto w skład Kapituły wchodzi po jednym przedstawicielu Stowarzyszenia Archiwistów Polskich i Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych.

Nagroda, którą przyznaje Wojewoda Wielkopolski na wniosek Kapituły, obejmuje trzy kategorie:

- a) nagroda główna,
- b) nagroda młodych dla archiwistów do 35. roku życia,
- c) nagroda za całokształt dorobku archiwalnego.

Do końca listopada 2017 r. na adres sekretarza Kapituły wpłynęło dziewięć wniosków, w tym:

w kategorii nagroda główna – cztery wnioski:

- 1) dr Józef Malinowski – PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu,
- 2) Justyna Mizerka – Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie,
- 3) Mariusz Naworski – IPN Oddział w Poznaniu,
- 4) Piotr Rybczyński – Archiwum Państwowe w Poznaniu Oddział w Kolinie;

w kategorii nagroda za całokształt dorobku archiwalnego – pięć wniosków:

- 1) Anna Domalanus – Archiwum UAM,
- 2) Tadeusz Grabarz – Archiwum Państwowe w Poznaniu,
- 3) Barbara Ratajewska – Archiwum Państwowe w Lesznie,
- 4) Aleksandra Wysokińska – Archiwum UAM,
- 5) dr Anna Ziółkowska – Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie.

Nie zgłoszono żadnego wniosku w kategorii nagród dla młodego archiwisty.

W styczniu 2018 r. odbyło się w Archiwum Państwowym w Poznaniu posiedzenie Kapituły. Na podstawie złożonych wniosków Kapituła nominowała do Nagrody:

W kategorii nagroda główna:

- 1) Piotr Rybczyński (Archiwum Państwowe w Poznaniu Oddział w Kolinie),

- 2) dr Józef Malinowski (Archiwum PAN Oddział w Poznaniu),
 - 3) Mariusz Naworski (IPN Oddział w Poznaniu);
- w kategorii nagroda za całokształt dorobku archiwalnego:
- 1) Anna Domalanus (Archiwum UAM w Poznaniu),
 - 2) Tadeusz Grabarz (Archiwum Państwowe w Poznaniu),
 - 3) Barbara Ratajewska (Archiwum Państwowe w Lesznie).

Na kolejnym spotkaniu, które odbyło się w maju 2018 r. w Bibliotece Kórnickiej PAN (Pałacu Działyńskich w Poznaniu), członkowie Kapituły rekomendowali wojewodzie do nagrody głównej w dwóch kategoriach troje archiwistów. W pierwszej edycji Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego nagrodzeni zostali w kategorii nagroda główna: Piotr Rybczyński (Archiwum Państwowe w Poznaniu Oddział w Koninie), dr Józef Malinowski (Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu); w kategorii nagroda za całokształt dorobku archiwalnego: Anna Domalanus (Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu).

Uroczyste wręczenie nagród odbyło się podczas gali 8 czerwca 2018 r. w Sali Celichowskiego w gmachu Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu. Obok nominowanych w uroczystości udział wzięli także przedstawiciele poznańskich instytucji naukowych i kulturalnych oraz krewni i znajomi nagrodzonych. Po przemówieniu Wojewody Wielkopolskiego Zbigniewa Hoffmanna Przewodniczący Kapituły Henryk Krystek, dyrektor Archiwum Państwowego w Poznaniu, przedstawił ideę Nagrody oraz przybliżył sylwetkę jej patrona, podkreślając jednocześnie dużą wartość historyczną zbiorów wielkopolskich archiwów.

Po wręczeniu nagród laureatom oraz listów gratulacyjnych nominowanym w ich imieniu głos zabrał Piotr Rybczyński. Dla uświetnienia gali, na zakończenie odbył się koncert zespołu wokalnie-instrumentalnego Musica Maxima.

Informacje o pracach Kapituły i przebiegu uroczystości zamieszczono na stronach internetowych Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu oraz instytucji, których pracownicy brali udział w całym tym procesie. Relacja z gali była także przedstawiona w audycji telewizyjnej *Teleskop* – programie informacyjnym regionalnego oddziału TVP 3 Poznań.

Ustanowienie Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego, jej uroczyste wręczenie i nagłośniecie jest ważnym elementem przybliżenia zawodu archiwisty i archiwów naszego regionu społeczeństwu wielkopolskiemu. Należy mieć nadzieję, że Nagroda ta przyczyni się do podkreślenia rangi tego zawodu i będzie dodatkową mo-

tywacją dla szerokiej rzeszy wielkopolskich archiwistów, a także podziękowaniem za ich ważną i odpowiedzialną pracę².

Laureaci I edycji nagrody głównej im. prof. Stanisława Nawrockiego

Mgr Piotr Rybczyński, ukończył studia na Wydziale Historycznym UAM w Poznaniu, kierunek historia ze specjalizacją archiwalną, uzyskując dyplom z wyróżnieniem. Za pracę magisterską *Wartość źródłowa akt prezydów gromadzkich rad narodowych na przykładzie powiatu Nowy Tomyśl* uzyskał w 1984 r. II nagrodę w konkursie na prace magisterskie z zakresu archiwistyki, ogłoszonym przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

W 1982 r. rozpoczął pracę, a od 2000 r. jest kierownikiem Oddziału w Koninie Archiwum Państwowego w Poznaniu. Od 1985 r. był członkiem Delegatury, później Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich – Instytutu Pamięci Narodowej. Był członkiem Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Jest Prezesem Stowarzyszenia Przyjaciół Miejskiej Biblioteki Publicznej w Koninie oraz Towarzystwa Przyjaciół Konina.

W minionych latach publikował liczne artykuły prasowe (łącznie około 250), głównie na łamach prasy lokalnej, poświęcone historii regionu. Ponadto jest autorem szeregu różnych opracowań popularnonaukowych, komunikatów, recenzji itp. Do tej pory był dwukrotnie nagradzany przez Prezydenta Miasta Konina za działalność w zakresie animacji kultury w mieście oraz odznaką „Za zasługi dla Miasta Konina”.

Zajmował się również publikacją materiałów źródłowych; nową formą działalności jest udział w przygotowywaniu i opracowaniu wydawnictw multimedialnych, zawierających skany materiałów archiwalnych z zasobu Archiwum Państwowego w Poznaniu i Oddziału w Koninie. Od lat angażuje się również społecznie w liczne przedsięwzięcia służące kultywowaniu tradycji narodowych i patriotycznych. Na zaproszenie władz samorządowych, placówek oświatowych i kulturalnych oraz stowarzyszeń występuje z licznymi prelekcjami i wykładami.

W 2014 r. uchwałą Prezydium Zarządu Głównego Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych Przez III Rzeszę wyróżniony został Złotym Medalem „Za zasługi dla SPP”.

Dr Józef Malinowski, odbył studia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, uwieńczone pracą magisterską doty-

² Autor dziękuje dyrektorowi Archiwum Państwowemu w Poznaniu Henrykowi Krystkowi za udostępnienie materiałów o pracach Kapituły Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego oraz informacji biograficznych o laureatach.

czącą działalność Oddziału Archiwum PAN w Poznaniu. W 2001 r. podjął pracę w Archiwum PAN Oddział w Poznaniu, a trzy lata później także w Bibliotece Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. W 2012 r. obronił rozprawę doktorską *Stefan Dąbrowski (1877–1947). Biografia polityczna*, poświęconą wybitnemu profesorowi Uniwersytetu Poznańskiego, działaczowi politycznemu II Rzeczypospolitej i rektorowi UP. Praca ta ukazała się drukiem, a jej autor w 2015 r. został nominowany do Nagrody im. Józefa Łukaszewicza.

Zainteresowania badawcze dr. Józefa Malinowskiego koncentrują się wokół archiwistyki, regionalistyki, a także historii nauki polskiej w XX w. Ich efektem są liczne publikacje. Wspólnie z prof. Stanisławem Sierpowskim opracował dotychczas trzy tomy pt. *Doktorzy honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*.

Jako archiwista szczególnie ceni spuścizny poznańskich przedstawicieli środowiska naukowego, gdzie odnajduje cenne materiały do wieloaspektowych badań nad dziejami nauki i kultury w Poznaniu oraz w Wielkopolsce. Swoje archiwalne znaleziska dr Malinowski systematycznie opracowuje i popularyzuje w szeregu publikacjach.

Mgr Anna Domalanus ukończyła studia o kierunku historia, specjalność archiwistyka. Od 1986 r. pracuje w Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a od 2005 r. na stanowisku kierownika Archiwum. Posiada bogate osiągnięcia w dziedzinie archiwistyki, zarówno organizacyjne, jak i naukowe.

W ciągu ponad trzydziestoletniej pracy uczestniczyła z zaangażowaniem w organizacji akcji ratowniczej po zalaniu Archiwum UAM, a także w licznych szkoleniach z zakresu postępowania w obliczu zagrożeń w archiwach. Jest m.in. członkiem Zarządu Polskiego Towarzystwa Archiwalnego, członkiem międzynarodowego zespołu dla opracowania wytycznych do postępowania z dokumentacją studencką.

Jest organizatorką konferencji naukowych, przygotowywanych przez uniwersytety i instytucje kultury oraz uczestnikiem krajowych i zagranicznych konferencji naukowych. W dorobku naukowym Anny Domalanus, opublikowanym w Polsce i za granicą, znajdują się opracowania z zakresu dziejów archiwum UAM i jego znaczenia dla badań regionalnych, badań na temat społeczności studenckiej w okresie międzywojennym, kształtowania zasobu archiwów uczelnianych itp.

Anna Domalanus brała także aktywny udział w grancie *Akademicki Poznań*, kierowanym przez prof. Irenę Mamczak-Gadkowską, przygotowującym do druku *Protokoły Posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego z lat 1919–1939*.

Jarosław Matysiak

Sprawozdanie z działalności Archiwum Państwowego w Poznaniu za 2017 r.

W 2017 r. Archiwum podejmowało działania mające na celu: jeszcze szersze otwarcia na potrzeby użytkowników, usprawnienia dostępu do archiwaliów w ramach zaspokajania informacyjnych potrzeb społeczeństwa. Było to ściśle związane z budowaniem wizerunku archiwum jako nowoczesnej i przyjaznej instytucji, aktywnie uczestniczącej w procesie edukacji społeczeństwa otwartego. Przetawione poniżej informacje sprawozdawcze odnoszą się do najistotniejszych zagadnień z działalności poznańskiej placówki w 2017 r. Pełna wersja sprawozdania dostępna jest na stronie internetowej: <http://bip.ap.gov.pl/> BIP Archiwum Państwowe w Poznaniu i w sekretariacie APP.

1. Zasób archiwalny

Zmiany w rozmiarze zasobu archiwalnego ogółem

Na koniec 2017 r. Archiwum w swoim zasobie przechowywało ogółem 1 217 856 j.a. – 14 750,53 mb w 7426 zespołach.

W 2017 r. przybyło z zewnątrz 177,15 mb akt, co stanowiło 15 626 j.a. Liczba ta jest znacznie mniejsza niż wartości z roku 2016, kiedy z zewnątrz przybyło 289,07 mb akt, co stanowiło 23 519 j.a. Przejmowanie materiałów archiwalnych do zasobu miało miejsce przede wszystkim w oddziałach terenowych w Gnieźnie, Koninie oraz Pile. W Poznaniu przejmowano przede wszystkim dokumentację wytworzoną przez urzędy stanu cywilnego. Do największych bądź najważniejszych zespołów nowych oraz dopływów przejętych w 2017 r. należą m.in.:

1. Księgi i akta hipoteczne, gruntowe i wieczyste Sądu w Gnieźnie z lat 1808–2015, 3748 j.a., 43,30 mb;
2. Krajowe Biuro Wyborcze – Delegatura w Poznaniu z roku 2010, 265 j.a., 9,80 mb;
3. Okręgowy Urząd Miar w Poznaniu z lat 1967–1989, 672 j.a., 3,60 mb;
4. Urząd Stanu Cywilnego w Pile z lat 1950–1987, 156 j.a., 3,17 mb;
5. Urząd Stanu Cywilnego w Wyrzysku z lat 1946–1987, 128 j.a., 2,98 mb;
6. Piłski Dom Kultury w Pile z lat 1959–2013, 56 j.a., 2,81 mb;
7. Majątek Zgromadzenia Sióstr Urszulanek SJK w Lipnicy z lat 1892–1950, 918 j.a., 2,30 mb.

Zasób opracowany ogółem

Opracowana część zasobu archiwalnego dla całego Archiwum wraz z oddziałami wynosi na koniec okresu sprawozdawczego 70,75 proc. w me-